

OPŠTINA PLJEVLJA
LOKALNI AKCIONI PLAN U OBLASTI INVALIDITETA
2019-2021

Pljevlja, februar 2019

UVOD

Osnovne smjernice za izradu Lokalnog akcionog plana u oblasti invaliditeta 2019-2021 sadržane su u Evropskoj strategiji za osobe sa invaliditetom 2010-2020. godina. Njihova svrha je da osobe sa invaliditetom (OSI) uživaju ista prava i imaju iste obaveze kao i ostali članovi društva u kome žive. Radeći na lokalnom strateškom planu opština Pljevlja se vodila međunarodnim principima zaštite prava osoba sa invaliditetom i prioritetnim ključnim oblastima delovanja koje je identifikovala Evropska Komisija, a to su:

- pristupačnost,
- participacija,
- jednakost,
- zapošljavanje,
- obrazovanje i obuka,
- socijalna zaštita,
- zdravlje i međunarodne aktivnosti.

Ove oblasti odabrane su na osnovu njihovog potencijala da doprinesu ostvarivanju opštih ciljeva Konvencije UN, odnosno strateškim dokumentima institucija EU i Savjeta Evrope kao i rezultatima Plana akcije EU za osobe sa invaliditetom 2003-2010. I konsultacija sa zemljama članicama, interesnim grupama i opštom javnošću. Nacionalna strategija usvojena u Crnoj Gori takođe obuhvata ove ključne oblasti, te je ovaj lokalni plan u skladu sa nacionalnim stremljenjima i planovima.

Nacionalni strateški okvir koji je uzet u obzir prilikom izrade ovog plana obuhvata:

- Strategiju za integraciju lica sa invaliditetom u Crnoj Gori, za period 2016- 2020.godine,
- Strategiju za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti, za period 2017-2021.godine,

Na lokalnom nivou fokus je na praćenju stanja u samoj opštini Pljevlja i sprovođenju aktivnosti koje će unaprijediti kvalitet života OSI, što uključuje i pokretanje i sprovođenje inicijativa na lokalnom nivou.

ANALIZA STANJA

Prema Popisu iz 2011. godine, na teritoriji opštine Pljevlja živi 30.786 stanovnika (15 138 muškaraca ili 49,17% i 15648 žena ili 50,83%), sa gustom naseljenosti od 20,09 stanovnika na km².¹

U pogledu starosne strukture najviše je zastupljeno stanovništvo srednje dobi (od 20 do 60 godina). Prosječna starost stanovništva u Crnoj Gori je 37 godina, a u opštini Pljevlja 41,8 godina (40,4 muškarci, 43,1 žene), što je čini četvrtom opštinom sa najstarijim stanovništvom u državi.

Popisom stanovništva, domaćinstava i stanova 2011. godine, po prvi put su se prikupljali podaci o postojanju **smetnji u obavljanju svakodnevnih aktivnosti**². Lica koja imaju smetnje pri obavljanju svakodnevnih aktivnosti su lica koja imaju praktična ograničenja u izvođenju ili učestvovanju u različitim aktivnostima. Ova grupa uključuje lica koja doživljavaju ograničenja u osnovnim funkcionalnim aktivnostima, kao što su hod, sluh, vid itd, čak i ako je ograničenje bilo poboljšano upotrebom pomagala ili uz podršku okoline.

U opštini Pljevlja, prema istraživanju MONSTAT-a, postoji 4 467 lica koja su navela da imaju smetnje u obavljanju svakodnevnih aktivnosti³, što je 14.5% ukupnog stanovništva i veće je od procenta na nacionalnom nivou koji iznosi 11%.

Pri prikupljanju podataka o vrsti smetnje, bilo je moguće dati više odgovora jer lice može da ima više od jedne vrste smetnji pri obavljanju svakodnevnih aktivnosti. Prema vrstama smetnji u odnosu na ukupno stanovništvo, u Pljevljima:

- 2 562 tj. 8.3% ima smetnje sa kretanjem,
- 680 tj. 2.2% sa sluhom,
- 1 148 tj. 3.72% sa vidom,
- 436 tj. 1.4% sa pamćenjem, koncentracijom ili sporazumjevanjem,

¹ Izvor: MONSTAT

² «Popis stanovništva, domaćinstava i stanova u Crnoj Gori 2011. godine, Stanovništvo koje ima smetnje u obavljanju svakodnevnih aktivnosti, po opštinama u Crnoj Gori.»

³ ZAVOD ZA STATISTIKU, MONSTAT, Popis stanovništva, domaćinstava i stanova u Crnoj Gori 2011. godine

- 1 395 tj. 4.5% ima ostale teškoće.

Ako govorimo o starosnoj strukturi stanovništva koje ima smetnje pri obavljanju svakodnevnih aktivnosti onda je slika sljedeća:

Ukupan broj	Ispod 15 godina	Od 15 do 29 godina	Od 30 do 49 godina	Od 50 do 64 godine	Od 65 do 84 godine	Od 85 i više godina	Nepoznat o
4476	41	80	416	1245	2413	258	14

Iz date tabele se može primjetiti da je najveći broj osoba koje imaju smetnje u obavljanju svakodnevnih aktivnosti, njih **3 916 u starosnoj grupi od 50 i više godina**, od čega **2 671 osobe starosti od 65 i više godina**, što daje smjernice za definisanje prioritetnih grupa i broja potencijalnih korisnika za oblast pružanja socijalnih usluga u samoj opštini.

OPŠTINA PLJEVLJA

Nadležnosti lokalne samouprave u oblasti socijalne i dječje zaštite definisane su Zakonom o lokalnoj samoupravi, Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti i Statutom Opštine.

Nadležnosti Sekretarijata za društvene djelatnosti su:

- praćenje i učestvovanje u obezbjeđivanju uslova za ostvarivanje i unapređenje primarne zdravstvene zaštite,
- razvoj amaterskog sporta i fizičke kulture,
- organizacija rada ustanova iz oblasti sporta i kulture čiji je osnivač Opština,
- obezbjeđenje uslova za razvoj i unapređenje kulture i umjetničkog stvaralaštva,
- afirmacija književnog, likovnog, muzičkog, pozorišnog, bibliotekarskog i muzejskog stvaralaštva,
- zaštita lokalnih kulturnih dobara i kulturnog nasleđa,
- praćenje sistema obrazovanja u predškolskom, osnovnom i srednjem obrazovanju i obrazovanju djece sa posebnim potrebama,
- obezbjeđivanje uslova za rad Komisije za usmjeravanje djece sa posebnim potrebama,

- stipendiranje studenata i srednjoškolaca,
- saradnja sa nevladinim organizacijama i udruženjima građana,
- suzbijanje i prevencija narkomanije,
- rodna ravnopravnost,
- obezbjeđivanje uslova za realizaciju Programa za mlade i učestvovanje u edukaciji mladih,
- izvršava preuzete i ugovara buduće obaveze u organizovanju studijskih programa za visoko i više obrazovanje kroz partnerstvo Opštine i Države, pružanje administrativne, tehničke i logističke podrške u organizaciji Akademskog centra i Američkog ugla,
- vršenje upravnih nadzora nad ustanovama i centrima kojima je povjereno vršenje poslova iz ovih oblasti, daje mišljenja i vrši pripremu predloga akata o davanju saglasnosti na Statut, program rada i akt o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji javnih ustanova kojima je povjereno vršenje poslova iz ovih oblasti
- obezbjeđuje slobodan pristup informacijama iz svog djelokruga rada u skladu sa Zakonom o slobodnom pristupu informacijama,
- pripremanje informacija za Skupštinu opštine i Predsjednika opštine iz svoje nadležnosti,
- kao i druge poslove koji su mu određeni u nadležnost.

Postojeći servisi koje podržava opština:

- usluge Dnevnog boravka za djecu i omladinu sa smetnjama i teškoćama u razvoju,
- zakup prostora za nevladine organizacije koje se bave oblastima zaštite lica sa invaliditetom

CENTAR ZA SOCIJALNI RAD PLJEVLJA

JU Centar za socijalni rad posredstvom resornog Ministarstva rada i socijalnog staranja realizuje aktivnosti u cilju obezbjeđivanja podrške za osobe sa invaliditetom. Između svih pravnih akata koji uređuju oblast Centra svakako su najvažniji: Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti, Porodični zakon, Zakon o zaštiti od nasilja u porodici, Zakon o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku, Zakon o povlasticama invalidnih lica u unutrašnjom putničkom saobraćaju, kao i niz drugih pravilnika i odluka.

U okviru svojih nadležnosti Centar posebnu pažnju poklanja zaštiti nesposobnih za rad i materijalno neobezbijeđenih, djece bez roditeljskog staranja, djece sa tjelesnom, mentalnom i senzornom ometenošću, zlostavljena i zanemarena djeca, djeca sa poremećajem u ponašanju i ona koja su došla u sukob sa zakonom, lica sa invaliditetom, stara lica, lica i porodice kojima je usled posebnih okolnosti potreban odgovarajući oblik socijalne zaštite.

Osnovna materijalna davanja se dijele na davanja iz oblasti socijalne zaštite i davanja iz oblasti dječije zaštite. Osnovna materijalna davanja u socijalnoj zaštiti su: materijalno obezbjeđenje, lična invalidnina, dodatak za njegu i pomoć, zdravstvena zaštita, troškovi sahrane i jednokratne novčane pomoći. Iz oblasti dječije zaštite u Centru za socijalni rad se ostvaruju sledeća prava: naknada za novorođeno dijete, dodatak za djecu, troškovi ishrane u predškolskim ustanovama, pomoć za vaspitanje i obrazovanje djece i mladih sa posebnim obrazovnim potrebama, refundacija naknade zarade i naknada zarade za porodijsko odnosno roditeljsko odsustvo, naknada po osnovu rođenja djeteta i refundacija naknade zarade i naknada zarade sa polovinom punog radnog vremena i jedan broj dopunskih prava - odmor i rekreacija učenika i sl. Izdavanjem rešenja o ostvarivanju prava na MOP, pomoć i njegu i lične invalidnine bavi se pravna služba ovog Centra.

Lična invalidnina Zakonom o socijalnoj i dječijoj zaštiti predviđa novčani vid nadoknade za lica koja su oboljela prije navršene 18. godine života, što je definisano članom 3. Pravilnika o medicinskim indikacijama za utvrđivanje prava iz oblasti socijalne i dječije zaštite. Visina naknade utvrđena je u iznosu od 110,13 €.

Pravo na povlasticu na putovanje lica sa invaliditetom utvrđeno je Zakonom o socijalnoj i dječijoj zaštiti i Zakonom o povlastici na putovanje lica sa invaliditetom. Ovo pravo mogu ostvariti djeca i mladi za vrijeme trajanja vaspitanja i obrazovanja, a ako su smještena u ustanovu ili u drugu porodicu obezbjeđuju se i troškovi prevoza za vrijeme zimskog i ljetnjeg raspusta.

Pravo na povlasticu na putovanje imaju korisnici njege i pomoći drugog lica koja su to pravo ostvarila kod ovog Centra i po propisima iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja.

Lice sa invaliditetom ima pravo na povlasticu za dvanaest putovanja u drumskom i željezničkom saobraćaju u toku kalendarske godine. Ovo pravo ima i pratilac lica sa invaliditetom.

Pravo na njegu i pomoć je vrsta socijalne zaštite koju ostvaruju lica u skladu sa zakonom i kriterijumima o stepenu i vrsti ometenosti a što utvrđuje nadležna prvostepena socijalno-ljekarska komisija.

Broj korisnika naknade za tuđu pomoć i njegu varira mjesečno usled smrti korisnika i broja novoostvarenih prava, kao i visina isplaćenih sredstava zbog obračuna razlika, nakon rada komisije.

ZAVOD ZA ZAPOŠLJAVANJE- BIRO RADA PLJEVLJA

Biro rada Pljevlja je važna instanca kada se govori o kvalitetu života osoba sa invaliditetom. Komisija za profesionalnu rehabilitaciju je formirana 2012, a počela je sa radom 2013. godine.

Komisija je kod 616 utvrdila status lica sa invaliditetom.

Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom se primjenjuje u cjelini, i njime se na sveobuhvatan način pravno uređuje pitanje profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja lica sa invaliditetom. Zakonom se uređuje način i postupak ostvarivanja prava na profesionalnu rehabilitaciju lica sa invaliditetom, mjere i podsticaj za njihovo zapošljavanje, način finansiranja i druga pitanja od značaja za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom.

Komisija za profesionalnu rehabilitaciju je razmatrala i uključila 90 lica sa invaliditetom u mjere profesionalne rehabilitacije i upućeno izvođaču “ZOPT” .

Javni radovi koji su važni za osobe sa invaliditetom realizovani u 2018 godini su javni radovi koji se odnose na servis personalnih asistenata.

Personalna asistencija – socijalni servis: “Personalnom asistencijom kao programom socijalne podrške pruža se podrška i pomoć u osposobljavanju za aktivnosti svakodnevnog života u kući i u specijalizovanim ustanovama djeci i omladini sa smetnjama u razvoju, socijalno isključenoj djeci, kao i njihovim porodicama”.

Zavod za zapošljavanje vrši i edukacije i izdaje brošure o zapošljavanju lica sa invaliditetom, upoznavajući na taj način poslodavce o Zakonu o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom, sa benefitima koje ostvaruju poslodavci koji zaposle lica sa invaliditetom. Takođe, posreduje u povezivanju lica sa invaliditetom i poslodavaca pri zapošljavanju i ostvarivanju prava lica sa invaliditetom.

Nezaposlena lica sa invaliditetom ostvaruju pravo na novčanu pomoć u iznosu od 77.00 € .

JZU „DOM ZDRAVLJA“ PLJEVLJA

JZU Dom zdravlja Pljevlja je ustanova osnovana za obavljanje zdravstvene djelatnosti na primarnom nivou u skladu sa zakonom. Pri Domu zdravlja postoje Jedinica za podršku djeci sa smetnjama u razvoju postoji pri Domu zdravlja Pljevlja.

Dom zdravlja ima: Savjetovalište za reproduktivno zdravlje, Savjetovalište za dijabetes – populaciono savjetovalište, Savjetovalište za odvikavanje od pušenja, Savjetovalište za mlade, Savjetovalište za HIV radi jednom nedjeljno.

Na polju pružanja usluga sarađuju sa Komisijom za usmjeravanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama (čiji su i članovi), CSR-om, Upravom policije, školama, nekim NVO.

U okviru Doma zdravlja funkcioniše i zaštitnik prava pacijenata kome se mogu obratiti svi pacijenti kojima je uskraćeno pravo na zdravstvenu zaštitu , odnosno svi pacijenti koji nisu zadovoljni pruženom zdravstvenom uslugom ili postupkom zdravstvenog ili bilo kog drugog radnika zaposlenog u toj ustanovi.

U dijelu zdravstvene zaštite , od velike važnosti je rad JZU Opšta bolnica Pljevlja . Kao ustanova sekundarnog nivoa, Opšta bolnica obavlja djelatnosti iz oblasti: hirurgije, interne medicine, pedijatrije, ginekologije i akušerstva, za koje obrazuje odjeljenja. Pored osnovnih djelatnosti bolnica obezbjeđuje i djelatnosti urgentne medicinske pomoći, anesteziologije, laboratorijske i druge dijagnostike, fizikalne medicine i rehabilitacije, snabdijevanje lijekovima i medicinskim sredstvima i izdaje naloge za ortopedska pomagala.

JU CENTAR ZA DNEVNI BORAVAK ZA DJECU SA SMETNJAMA U RAZVOJU I ODRASLA LICA SA INVALIDITETOM PLJEVLJA

JU Centar za dnevni boravak za djecu sa smetnjama u razvoju i odrasla lica sa invaliditetom Pljevlja je ustanova socijalne i dječije zaštite na lokalnom nivou. Osnivač je opština Pljevlja a partner MRSS. JU Dnevni centar za djecu i omladinu sa smetnjama u razvoju Pljevlja počeo je sa radom 1.10.2011. a preregistrovan je u sadašnju ustanovu 1.12.2017.god.

Djelatnost JU Centar za dnevni boravak Pljevlja je pružanje usluga održavanja, odnosno podizanja nivoa sposobnosti djece i mladih sa smetnjama u razvoju i odraslih lica sa invaliditetom kroz stručni tretman, programe i aktivnosti, podsticanje senzibilnijeg odnosa sredine prema potrebi za njihovim većim uključivanjem u zajednicu, kroz inkluzivne programe i aktivnosti u lokalnoj zajednici i pružanje podrške njihovim porodicama u cilju kvalitetnijeg funkcionisanja u zajednici.

Korisnici Centra za dnevni boravak su djeca i mlađi sa smetnjama u razvoju i odrasla lica sa invaliditetom. Svi korisnici korisničko pravo stiču rješenjem Centra za socijalni rad za Pljevlja i Žabljak. Imamo korisnike kojima se pruža cjelodnevni boravak a imamo i korisnike koji pohađaju školu i vrtić i kojima pružamo dodatnu stručnu pomoć.

Trenutan broj korisnika je 21.

Ciljevi Centra su:

- Unapređenje ostvarivanja ljudskih prava, sa posebnim akcentom na prava djece sa smetnjama u razvoju i odraslih lica sa invaliditetom i njihovih porodica
- Promovisanje jednakih prava i mogućnosti djece sa smetnjama u razvoju i odraslih lica sa invaliditetom
- Razvijanje programa za uključivanje djece sa smetnjama u razvoju i odraslih lica sa invaliditetom u sve segmente društvenog i ekonomskog života
- Razvijanje volonterizma
- Podsticanje učešća u životu zajednice djece sa smetnjama u razvoju i odraslih lica sa invaliditetom kroz različite oblike udruživanja sa vršnjacima
- Jačanje kapaciteta odraslih lica sa invaliditetom za samozastupanje
- Jačanje psiho-socijalne podrške porodicama djece sa smetnjama u razvoju i odraslih lica sa invaliditetom

JU Centar za dnevni boravak Pljevlja organizovano radi na pružanju podrške djeci i omladini sa smetnjama u razvoju i odraslim licima sa invaliditetom kroz sledeće usluge:

- dnevni boravak za djecu i mlade sa smetnjama u razvoju,
- dnevni boravak za odrasla lica sa invaliditetom,
- socijalizacija,
- osmočasovna njega,

- psihosocijalna i medicinska rehabilitacija,
- vaspitno obrazovni rad u kojem se stiču vještine neophodne za svakodnevni život,
- radno-okupacioni tretman za odrasla lica sa invaliditetom
- društvena i profesionalna aktivacija djece sa smetnjama u razvoju i odraslih lica sa invaliditetom,
- razvoj potencijala i osnaživanje korisnika,
- edukacija roditelja za samopomoć i pomoć svojoj djeci,
- prevoz korisnika,
- ishrana,
- održavanje njege i lične higijene,
- dodatna stručna pomoć djeci sa smetnjama u razvoju koja pohađaju vaspitno-obrazovne ustanove i
- druge usluge u skladu sa Statutom i Zakonom.

Sredstva za finansiranje JU Centar za dnevni boravak Pljevlja u 2019. godini obezbjeđivaće se iz sredstava budžeta opštine Pljevlja, Ministarstva rada i socijalnog staranja, projekata, donacija, poklona i drugih prihoda u skladu sa zakonom.

Tokom 2019.godine trebalo bi da u saradnji sa Opštinom Pljevlja i MRSS se radi na opremanju potkrovlja -prostora za rad druge organizacione jedinice – dnevni boravak za odrasla lica sa invaliditetom starija od 27 godina. Oni trenutno borave u susterenu ustanove u kojoj već postoji prostorija za grupni rad, trpezarija, prilagođeni toaleti. U 2018.god. bilo je 6 korisnika starija od 27 godina pa je ovaj prostor zadovoljavao njihove potrebe, ali pošto se očekuje veći broj korisnika u 2019. god. potrebno je da se nađe donatora za opremanje potkrovlja, jer djeca i odrasli korisnici ne smiju boraviti u istom prostoru, već moraju biti fizički odvojeni.

Pošto osobe sa invaliditetom starije od 27 godina moraju boraviti u fizički odvojenom prostoru, potrebno je angažovati dodatno osoblje koje će sa njima raditi. U skladu sa Pravilnikom o bližim uslovima za pružanje i korišćenje, normativima i minimalnim standardima usluge podrške za život u zajednici za odrasla lica sa invaliditetom preko 27 godina trebali bi zaposliti najmanje još jednog stručnog radnika i 1 saradnika, a u skladu sa organizacijom rada još jednu medicinsku sestru i njegovateljicu.

ORGANIZACIJE CIVILNOG DRUŠTVA NA LOKALNOM NIVOU KAO PRUŽAOCI USLUGA SOCIJALNE I DJEČJE ZAŠTITE

Organizacije civilnog društva na lokalnom nivou aktivne na ovom polju čiji rad je prepoznat od strane lokalne samouprave su: Udruženje roditelja djece sa smetnjama i teškoćama u razvoju „Zračak nade“, Udruženje paraplegičara Pljevlja, Organizacija slijepih za Pljevlja i Žabljak, Organizacija slijepih i slabovidih Pljevlja, Udruženje gluvi i nagluvi „Svjetost“, „Inkluzija“, Udruženje osoba sa hendikepom „Koraci“, Udruženje civilnih invalida rata Pljevlja i Žabljak.

Nevladine organizacije vode svoje baze podataka o broju članova, njihovim potrebama, problemima, zatim na osnovu toga se određuju aktivnosti koje je potrebno sprovesti, kako bi se kroz njihovu realizaciju poboljšao položaj lica sa invaliditetom u zajednici. Organizacije ostvaruju dobru saradnju sa ustanovama od javnog interesa na lokalnom nivou, kao i na državnom, a sve u cilju realizacije svojih programskih ciljeva, a to je prije svega poboljšanje kvaliteta života lica sa invaliditetom u svim sferama društvenog života. Na taj način i kroz realizacije aktivnosti lica sa invaliditetom se uključuju u društveni život zajednice i na taj način ostvaruju svoja prava. Kroz programe nevladinih organizacija koje se bave problemima osoba sa invaliditetom, doprinose unapređenju položaja osoba sa invaliditetom u Pljevljima. Osnovni principii djelovanja ovih nevladinih organizacija su u oblastima: pristupačnosti, obrazovanja, zapošljavanja, socijalne i zdravstvene zaštite i drugih oblasti koje su od značaja za uključivanje osoba sa invaliditetom u društvo. Kroz realizaciju programa javnih radova i grant šema Zavoda za zapošljavanje obezbjeđuju se uslovi za zapošljavanje lica sa invaliditetom, kao i za pružanje servisa podrške kroz program javnih radova, u vidu personalnih asistenata.

Servisi podrške koji se pružaju jesu: psihosocijalna pomoć i podrška, personalni asistenti, obuka na Brajevom pismu, obuka za kretanje uz pomoć bijelog štapa, edukacije o pravima osoba sa invaliditetom, zapošljavanje lica sa invaliditetom, usluge fizioterapeuta, sportske aktivnosti, rad sa stručnjacima raznih profila, gestovni govor.

OBLASTI DJELOVANJA I PREDLOG CILJEVA I AKTIVNOSTI

VIZIJA: Vizija Lokalnog akcionog plana u oblasti invaliditeta za period 2019-2021 je stvaranje jednakih mogućnosti u zajednici za sve građane.

MISIJA: Misija Lokalnog akcionog plana u oblasti invaliditeta za period 2019-2021 je unapređenje položaja osoba sa invaliditetom u lokalnoj zajednici kroz razvoj programa i infrastrukture koji će osigurati jednake mogućnosti bez diskriminacije.

PRIORITETNE OBLASTI:

- 1. Pristupačnost**
- 2. Participacija**
- 3. Zapošljavanje**
- 4. Obrazovanje i obuka**
- 5. Socijalna zaštita**
- 6. Zdravstvo**

Cilj 1: Povećanje opšteg nivoa pristupačnosti fizičkog okruženja , javnog prevoza, informaciono-komunikacionih tehnologija, javnih objekata i usluga licima sa invaliditetom.

Cilj 2: Omogućavanje učešća u politikom i javnom životu , pravo na slobodno kretanje , puni pristup kulturnim , rekreativnim I sportskim aktivnostima osobama sa invaliditetom.

Cilj 3: Unapređenje uslova za povećanje zapošljivosti lica sa invaliditetom i njihovo ravnopravno učešće na tržištu rada.

Cilj 4: Sveobuhvatno, adekvatno i kvalitetno uključivanje djece i omladine sa posebnim obrazovnim potrebama u proces obrazovanja i obuke.

Cilj 5: Uključivanje lica sa invaliditetom u društvenu zajednicu unapređenjem životnog standarda kroz uspostavljanje održivog sistema socijalne zaštite

Cilj 6. Unapređenje zdravlja OSI i njihovih porodica , kroz uspostavljanje jednake dostupnosti medicinskih usluga i odgovarajućih medicinskih tretmana, bez obzira na vrstu i stepen invaliditeta i pravo na uživanje najvišeg mogućeg standarda zdravlja bez diskriminacije po osnovu invaliditeta .

1.PRISTUPAČNOST

Pristupačnost je preduslov za participaciju u društvu i ekonomiji . Pristupačnost znači da osobe sa invaliditetom imaju pristup na istim osnovama, kao i drugi:

- fizičkom okruženju
- prevoznim sredstvima
- informacijama i komunikacionim tehnologijama i sistemima (IKT) , kao i drugim objektima i uslugama.

U svim ovim oblastima i dalje postoje prepreke u Pljevljima.

Ako se uporedi situacija sa drugim zemljama, mora se primijetiti da je stanje lošije, i ako na primjer, i u zemljama članicama EU u prosjeku ima samo 5% javnih vebajtova koji su potpuno usaglašeni sa standardima pristupačnosti interneta (veliki je broj onih koji su djelimično pristupačni). Procenat usaglašanih vebajtova u Crnoj Gori, a posebno na lokalnom nivou nije poznat. Pored toga, mnogi TV emiteri i dalje imaju malo titlovanih i audio opisanih programa, pa se u drugim zemljama i lokalnim zajednicama kao jedan od ciljeva u ovoj oblasti teži ostvarenju pristupačnosti roba, usluga uključujući i javne usluge i pomagala za osobe sa invaliditetom. Ciljevi nacionalne strategije u Crnoj Gori su takođe okrenuti ka ovim pravcima.

Oblast pristupačnosti obuhvata: pristupačnost objektima (fizičkom okruženju), odnosno uklanjanje arhitektonskih barijera na objektima, pristupačnost u saobraćaju i pristupačnost informacijama (informaciono – komunikacione tehnologije) .

Zakon o uređenju prostora i izgradnji objekata kao osnovni zakon u oblasti izgradnje, kojim se definiše:

- Izgradnja objekata u javnoj upotrebi vrši se na način kojim se licima smanjene pokretljivosti obezbeđuje nesmetan pristup, kretanje, boravak i rad;
- Izgradnja stambenih i stambeno-poslovnih objekata vrši se na način kojim se licima smanjene pokretljivosti obezbeđuje nesmetan pristup i kretanje u zajedničkim prostorijama;
- Stambeni i stambeno-poslovni objekti sa 10 i više stanova moraju se izgrađivati na način kojim se obezbeđuje jednostavno prilagođavanje objekata, najmanje jedne stambene jedinice na svakih 10 stanova za nesmetan pristup, kretanje, boravak i rad lica smanjene pokretljivosti.

Postoji i Pravilnik o bližim uslovima i načinu prilagođavanja objekata za pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom.

U Pljevljima nijedan objekat u javnoj upotrebi nije u potpunosti prilagođen licima sa invaliditetom, neki su djelimično, a neki nimalo. Među 13 prioriternih objekata koji su prilagođeni od Ministarstva održivog razvoja i turizma jeste objekat za laboratorijske i rendgenske analize. Ovaj objekat je u potpunosti prilagođen za lica sa invaliditetom.

Na parking mjestima je 5 % obilježenih parking mjesta za lica sa invaliditetom, koja se parkiraju na osnovu rješenja I naljepnica dobijenih od sekretarijata za stambeno-komunalne poslove, saobraćaj i vode opštine Pljevlja, u skladu sa zakonom.

Prilikom izgradnje putne infrastrukture vrši se prilagođavanje ulica za nesmetano kretanje licima smanjene pokretljivosti.

Zona parka Vodice, od Milet bašte do Motela "Vodice" je prilagođena za kretanje lica smanjene pokretljivosti.

U zgradi opštine Pljevlja i Centra za socijalni rad su postavljene naljepnice sa imenima na Brajevom pismu .

Ni u jednoj ustanovi ne postoji prevodilac na gestovni jezik.

Cilj 1: Povećanje opšteg nivoa pristupačnosti fizičkog okruženja , javnog prevoza , informaciono-komunikacionih tehnologija, javnih objekata i usluga licima sa invaliditetom

Aktivnosti	Indikatori	Nosioci aktivnosti /partneri	Vreme realizacije	Izvori finansiranja
1.1. Uraditi spisak objekata u javnoj upotrebi u vlasništvu organa lokalne samouprave	-urađen spisak objekata	Lokalna samouprava NVO koje se bave pitanjima OSI	2019	Lokalna samouprava, donatori, državni budžet, biznis sektor.
1. 2.Uraditi analizu pristupačnosti istih i predlog mjera za prilagođavanje	-urađena analiza pristupačnosti	Lokalna samouprava NVO koje se bave pitanjima OSI	2019	Lokalna samouprava, donatori, državni budžet, biznis sektor.
1.3. Utvrditi prioritetne objekte	-utvrđeni prioritetni objekti	Lokalna samouprava NVO koje se bave pitanjima OSI	2019	Lokalna samouprava, donatori, državni budžet, biznis sektor.
1.4 .Donijeti Akcioni plan za prioritetno prilagođavanje objekata u javnoj upotrebi u vlasništvu organa lokalne samouprave	- donešen akcioni plan	Lokalna samouprava NVO koje se bave pitanjima OSI	2019-2021	Lokalna samouprava, donatori, državni budžet, biznis sektor.
1.5. Uraditi Mapu pristupačnih objekata sa trasom puta prilagođenom osobama sa invaliditetom i učiniti je dostupnom	- izrađena mapa	Lokalna samouprava NVO koje se bave pitanjima OSI	2019-2021	Lokalna samouprava, donatori, državni budžet, biznis sektor.
1.6 . Na godišnjem nivou lokalne samouprave će izvještavati Ministarstvo održivog razvoja i turizma o sprovođenju usvojenih	-dostavljen izvještaj	Lokalna samouprava NVO koje se bave pitanjima	2019-2021	Lokalna samouprava, donatori, državni budžet,

akcionih planova za prilagođvanje objekata u javnoj upotrebi na lokalnom nivou licima sa invaliditetom		OSI		biznis sektor.
1.7 .Izrada Akcionog plana za prilagođavanje fizičkog okruženja (parkovi, ulice, trotoari i slično)	Izrađen akcioni plan	Lokalna samouprava NVO koje se bave pitanjima OSI	2019	Lokalna samouprava, donatori, državni budžet, biznis sektor.
1.8 . Prilagođavanje sajta opštine za lica sa oštećenjem vida	-prilagođen sajt za lica sa oštećenjem vida	Lokalna samouprava NVO koje se bave pitanjima OSI	2019-2021	Lokalna samouprava, donatori, državni budžet, biznis sektor.

2.PARTICIPACIJA

Postoji još uvek mnogo prepreka koje sprečavaju osobe sa invaliditetom od punog uživanja njihovih osnovnih prava (uključujući i građanska prava) i koje ograničavaju njihovo učešće u društvu na istim osnovama.

Neka od tih prava su:

- pravo na slobodno kretanje,
- pravo na izbor mjesta i načina života,
- puni pristup kulturnim, rekreativnim i sportskim aktivnostima.

Ciljevi evropskih politika kako na nacionalnim tako i lokalnim nivoima, kojima i mi kao društvo težimo, odnose se na ostvarivanje pune participacije osoba sa invaliditetom u društvu:

- uklanjanjem administrativnih prepreka i prepreka koje predstavljaju različiti stavovi u pravcu punog i jednakog učešća;
- obezbjeđivanjem kvalitetnih usluga u zajednici, uključujući i pristup ličnim asistentima.

Ostvarena je dobra saradnja Lokalne samouprave i organizacija osoba sa invaliditetom. Odlukom o jednokratnim novčanim primanjima predviđeno je finansiranje socio humanitarnih organizacija. Zatim predstavnici nevladinih organizacija osoba sa invaliditetom uključeni su u radne grupe za izrade akcionih planova u drugih dokumenata koji su vezani za djelatnosti ovih organizacija.

Podrška opštine ovim organizacijama ostvaruje se i kroz raspodjelu sredstava nevladinim organizacijama , gdje je jedna od prioriternih oblasti zadovoljavanje potreba lica sa invaliditetom, a opština plaća zakup ili je dala prostorije za nevladine organizacije osoba sa invaliditetom. Podstiče razvoj sporta osoba sa invaliditetom, kroz podršku sportskim klubovima i rekreativcima osobama sa invaliditetom.

U cilju povećanja učešća osoba sa invaliditetom i njihovih organizacija potrebno je organizovati kulturna dešavanja u koja su uključene osobe sa invaliditetom, mada su djeca sa smetnjama i teškoćama u razvoju uključena u veliki broj priredbi koje se organizuje i preko javne predškolske ustanove JPU “Eko bajka”, kao i osnovnih i srednjih škola, obezbijediti gestovnog tumača za pojedine kulturne sadržaje, kao i tumača prilikom izvođenja pojedinih kulturnih sadržaja za osobe sa oštećenjem vida, kao i izdavanje časopisa na Brajevom pismu.

Cilj 2: Omogućavanje prava na slobodno kretanje, puni pristup kulturnim i rekreativnim i sportskim aktivnostima licima sa invaliditetom

Aktivnosti	Indikatori	Nosioci aktivnosti /partneri	Vreme realizacije	Izvori finansiranja
2.1. Učiniti pristupačnim izborna mjesta za OSI	-broj prilagođenih izbornih mjesta	Lokalna samouprava , opštinska izborna komisija , NVO koje se bave pitanjima OSI	U toku izbornog procesa	Lokalna samouprava, donatori, državni budžet, biznis sektor.
2.2. Obezbijediti aktivno učešće OOSI pri donošenju planova i programa i drugih akata od strane lokalne samouprave važnih za lica sa invaliditetom	-broj predstavnika OOSI u radnim tijelima opštine, na javnim raspravama, itd	Lokalna samouprava NVO koje se bave pitanjima OSI	Kontinuirano 2019-2021	Lokalna samouprava, donatori, državni budžet, biznis sektor.
2.3. Učiniti pristupačnim sportske i kulturne sadržaje	-broj prilagođenih objekata	Lokalna samouprava NVO koje se bave pitanjima OSI	Kontinuirano 2019-2021	Lokalna samouprava, donatori, državni budžet, biznis sektor.
2.4. Pokrenuti postupak za angažovanje gestovnog prevodioca	- postupak pokrenut	Lokalna samouprava NVO koje se bave pitanjima OSI	Kontinuirano 2019-2021	Lokalna samouprava, donatori, državni budžet, biznis sektor.
2.5. Sprovoditi programe i aktivnosti za učešće OSI u kulturnim i sportskim dešavanjima	- broj i vrsta programa -broj OSI uključenih u ove programe	Lokalna samouprava NVO koje se bave pitanjima OSI	Kontinuirano 2019-2021	Lokalna samouprava, donatori, državni budžet, biznis sektor.

3.ZAPOŠLJAVANJE

Osobe sa invaliditetom se suočavaju sa stopom nezaposlenosti koja je 2-3 puta viša u odnosu na osobe bez invaliditeta.

U oblasti zapošljavanja potrebno je unaprijediti uslove za povećanje zapošljivosti lica sa invaliditetom i njihovo ravnopravno učešće na tržištu rada, uz otklanjanje barijera i stvaranje jednakih mogućnosti za veću zaposlenost lica sa invaliditetom kroz njihovu edukaciju, treninge i profesionalno osposobljavanje, kao i prilagođavanje tržišta rada licima sa invaliditetom.

Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom se primjenjuje u cjelini, i njime se na sveobuhvatan način pravno uređuje pitanje profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja lica sa invaliditetom. Zakonom se uređuje način i postupak ostvarivanja prava na profesionalnu rehabilitaciju lica sa invaliditetom, mjere i podsticaj za njihovo zapošljavanje, način finansiranja i druga pitanja od značaja za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom.

Broj aktivnih lica kojima je komisija na Birou rada utvrdila status je 616 lica.

Treba naglasiti da mjerama i aktivnostima profesionalne rehabilitacije mogu biti obuhvaćena i zaposlena lica sa invaliditetom, da bi sačuvali postojeće zaposlenje, napredovali u njemu ili promijenili radno mjesto.

Broj lica sa invaliditetom koja su do sada prošla proces profesionalne rehabilitacije na birou rada je 90, broj poslodavaca koji su iskoristili pravo na opremanje radnog mjesta je 12, a 13 lica sa invaliditetom koristi pravo na asistenta u radu.

Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji definisan je kvotni sistem zapošljavanja, odnosno obaveza poslodavca da zaposli određeni broj lica sa invaliditetom u skladu sa ukupnim brojem zaposlenih. Ukoliko poslodavac ne zaposli određeni broj lica sa invaliditetom, dužan je da uplati poseban doprinos za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom.

I pored postojanja pravnog okvira za realizaciju programa profesionalne rehabilitacije i podsticanje bržeg zapošljavanja lica sa invaliditetom i njihovog ravnopravnog učešća na tržištu rada, njihov efekat u praksi još uvijek je manji od očekivanog.

To je posebno izraženo kroz činjenicu da se poslodavci u skladu sa Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom u najvećoj mjeri odlučuju da uplaćuju poseban doprinos u Fond za profesionalnu rehabilitaciju nego da zapošljavaju lica sa invaliditetom. Iz toga proizilazi potreba da se poslodavci bolje upoznaju sa povoljnostima koje im se nude ukoliko uposle lica sa invaliditetom.

Ono što je zakonom definisano i što se u praksi sprovodi je da poslodavac koji zaposli lice sa invaliditetom ostvaruje pravo na subvencije i to: subvencije zarada, bespovratna sredstva za prilagođavanje radnog mjesta i uslova rada za zapošljavanje lica sa invaliditetom u iznosu od 100% opravdanih troškova, kreditna sredstva pod povoljnim uslovima za kupovinu mašina, opreme i alata potrebnog za zapošljavanje lica sa invaliditetom i učešće u finansiranju troškova ličnih asistenata lica sa invaliditetom.

Nezaposlena lica sa invaliditetom imaju pravo na novčanu pomoć koja se isplaćuje sa Zavoda za zapošljavanje.

Narocito se izdvaja dobra saradnja između biroa rada i NVO sektora, koji se bave pitanjima lica sa invaliditetom i koji upošljavaju znatan broj lica sa invaliditetom, naročito kroz program grant šema Zavoda za zapošljavanje. Trenutno je u okviru ovog programa zaposleno 28 lica sa invaliditetom, u nevladinim organizacijama i partnerskim organizacijama. U 2006 godini je bilo zaposleno 6 lica sa invaliditetom, 2014-7 OSI, 2015-15 OSI, 2016-23 OSI, 2017-20 OSI i 2018 7 lica sa invaliditetom. Ovi podaci se odnose na javni i privatni sektor.

Cilj 3: Unapređenje uslova za povećanje zapošljivosti lica sa invaliditetom i njihovo ravnopravno učešće na tržištu rada

Mjere - aktivnosti	Indikatori	Nosioci aktivnosti	Vreme realizacije	Izvori finansiranja
3.1. Sprovesti programe usmjerene ka poslodavcima radi smanjenja barijera i stereotipa poslodavaca prema licima sa invaliditetom i povećanje stepena njihove informisanosti o prednostima politike zapošljavanja lica sa invaliditetom	- broj organizovanih debata , prezentacija i sl -povećanje broja zainteresovanih poslodavaca koji su zaposlili lice sa invaliditetom	Lokalna samouprava Biro rada NVO koje se bave problemima OSI	2019-2021	Lokalna samouprava, donatori, državni budžet, biznis sektor.
3.2. Planirati i sprovoditi aktivne politike zapošljavanja OSI na nivou institucija	-broj dostavljenih planova i sprovedenih u praksi -redovno izvještavanje o postignutim rezultatima	Lokalna samouprava Biro rada NVO koje se bave problemima OSI	2019-2021	Lokalna samouprava, donatori, državni budžet, biznis sektor.
3.3. Podsticati samozapošljavanje i razvijati programe preduzetništva OSI	-broj sprovedenih obuka -broj osoba sa invaliditetom obuhvaćenih obukama -broj odobrenih zahtjeva za kreditiranje	Lokalna samouprava Biro rada NVO koje se bave problemima OSI	2019-2021	Lokalna samouprava, donatori, državni budžet, biznis sektor.
3.4. Podsticati i podržavati uključivanje žena sa invaliditetom na tržište rada	- broj realizovanih programa i broj zaposlenih žena sa invaliditetom	Lokalna samouprava Biro rada NVO koje se bave	2019-2021	Lokalna samouprava, donatori, državni budžet, biznis sektor.

		problemima OSI		
3.5. Obezbijediti prostor za rad zaštitnog pogona, radnog centra i / ili zaštitne radionice	-obezbijeden prostor	Lokalna samouprava Biro rada NVO	2019-2021	Lokalna samouprava, donatori, državni budžet, biznis sektor.
3.6. Podsticati povećanje broja zaposlenih OSI u preduzećima i ustanovama čiji je osnivač opštine	- broj zaposlenih lica	Lokalna samouprava Biro rada NVO koje se bave problemima OSI	2019-2021	Lokalna samouprava, donatori, državni budžet, biznis sektor.

4.OBRAZOVANJE I OBUKA

Jedno od osnovnih ljudskih prava jeste pravo na obrazovanje. Osnovna razvojna obrazovna misija za svu djecu jeste njihovo osamostaljivanje, integracija, podsticanje interesovanja koja odgovaraju njihovnim životnim potrebama, a u skladu su sa očuvanim potencijalima.

Potrebno je da osobe sa invaliditetom, posebno djeca, budu adekvatno integrisana u sistem opšteg obrazovanja i da im se pruži individualna pomoć u njihovom najboljem interesu. Pristup redovnom obrazovanju djece sa teškim oblikom invaliditeta je otežan, a ponekad su ona izolovana iz sistema obrazovanja. Sa tim u vezi, važno je osigurati pristupačnost i podržavati inkluzivno, kvalitetno obrazovanje i obuke na lokalnom nivou.

U opštini Pljevlja inkluzivno obrazovanje je zaživjelo i sprovodi se u vrtićima, osnovnim i srednjim školama.

Na lokalnom nivou postoji Komisija za usmjeravanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama u vaspitno-obrazovni proces, koja radi procjenu za opštine Pljevlja i Žabljak. Komisiju čine stručna lica različitih profila koja predlažu programe dodatne pomoći i druge uslove koje je potrebno obezbijediti radi kvalitetnog sprovođenja inkluzivnog obrazovanja. Na području opštine Pljevlja i Žabljaka, od početka rada Komisije, 2008, ima usmjereno 69 djece.

U vaspitno-obrazovnim ustanovama izrađuju se individualno razvojno obrazovni programi (IROP) i individualni tranzicioni plan (ITP) kao novina.

Pri Osnovnoj školi “Boško Buha” postoji integrisano odjeljenje u kojem se školuju djeca sa posebnim obrazovnim potrebama.

Pod pokroviteljstvom Zavoda za zapošljavanje radi se profesionalna orijentacija i posebni programi za obrazovanje odraslih.

Pored navedenog, razvijena je i volonterska sekcija u školama, za druženje sa djecom sa posebnim obrazovnim potrebama.

Cilj 4: Sveobuhvatno , adekvatno i kvalitetno uključivanje sve djece i omladine sa posebnim obrazovnim potrebama u proces obrazovanja i obuke

Aktivnosti	Indikatori	Nosioci aktivnosti /partneri	Vreme realizacije	Izvori finansiranja
4.1. Unaprijediti evidenciju i praćenje djece sa smetnjama i teškoćama u razvoju kroz sve nivoe obrazovanja	-baza podataka o djeci sa posebnim obrazovnim potrebama	Lokalna samouprava NVO koje se bave pitanjima OSI , obrazovne ustanove	Kontinuirano 2019 -2021	Lokalna samouprava, donatori, državni budžet, biznis sektor.
4. 2.Uvesti servis gestovnih tumača u svim nivoima obrazovanja u skladu sa potrebama	-broj gestovnih tumača koji se angažuju u obrazovanju	Lokalna samouprava NVO koje se bave pitanjima OSI, obrazovne ustanove	Kontinuirano 2019 -2021	Lokalna samouprava, donatori, državni budžet, biznis sektor.
4.3. Kontinuirano raditi na unapređivanju svijesti opšte javnosti o dobrobiti inkluzivnog obrazovanja	-broj održanih javnih tribina i drugih aktivnosti	Lokalna samouprava Obrazovne ustanove NVO koje se bave pitanjima OSI	Kontinuirano 2019 -2021	Lokalna samouprava, donatori, državni budžet, biznis sektor.
4.4. Nabavka dostupne udžbeničke literature i lektire kao neophodnih pomagala i opreme za proces obrazovanja (Brajevo pismo ili elektronski ili audio format , drugu asistivnu podršku i tehnologiju , priručnike za rad, kompjutere sa prilagođenim softverima , reproduktorima , ortopedska pomagala)	- broj nabavljenih pomagala	Lokalna samouprava Obrazovne ustanove NVO koje se bave pitanjima OSI	Kontinuirano 2019 -2021	Lokalna samouprava, donatori, državni budžet, biznis sektor.
4.5. Obezbijediti asistente u nastavi za svu djecu kojima je određeno rješenjem Komisije za usmjeravanje djece u	- broj djece koja su usmjerena	Lokalna samouprava	Kontinuirano 2019	Lokalna samouprava, donatori, državni budžet,

poseban obrazovni program	-broj asistenata u nastavi	Obrazovne ustanove NVO koje se bave pitanjima OSI	-2021	biznis sektor.
---------------------------	----------------------------	---	-------	----------------

5. SOCIJALNA ZAŠTITA

Nedovoljna zastupljenost u opštem obrazovanju i na tržištu rada rezultiraju nejednakostima prihoda i siromaštvom osoba sa invaliditetom, kao i njihovom isključenošću iz društva i izolacijom.

Oni moraju imati mogućnost da ostvaruju koristi sistema socijalne zaštite i programa smanjenja siromaštva, pomoći koje se odnose na invaliditet, programa socijalnog stanovanja i drugih usluga, kao i penzijskih programa i beneficija.

Prava u oblasti socijalne zaštite definisana su Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti.

U 2017 godini pravo na tuđu njegu i pomoć ostvarilo je 1140 lica, ličnu invalidninu 111 lica, 21 lice je smješteno u ustanove socijalne i dječje zaštite, usluge dnevnog centra na lokalnom nivou koristilo je 21 lice, od toga 16 lica do 27 godina, a 5 lica preko 27 godina.

Socijalna zaštita je uvijek podrazumijevala akciju koja počiva na unaprijed utvrdjenim pravilima, humanističkim vrijednostima i izvire iz interesa i ciljeva svih građana. Svrha i ciljevi socijalne politike prisutni su i u drugim sistemima (zapošljavanje, penzijsko i invalidsko osiguranje i sl.) i nemoguće je zamisliti razvoj ekonomske politike bez valjane socijalne politike i obrnuto.

U oblasti usluga socijalne zaštite, u opštini Pljevlja aktivne su sledeće institucije: JU Centar za socijalni rad opštine Pljevlja i Žabljak, JU Centar za dnevni boravak Pljevlja, Dom starih, Program gerontodomaćica koji se realizuje preko opštine Pljevlja i Centra za socijalni rad, Jedinica za djecu sa posebnim potrebama pri Domu zdravlja, Biro rada, NVO organizacije koje se bave pitanjima osoba sa invaliditetom.

Razvoj usluga socijalne zaštite, uključujući usluge za osobe sa invaliditetom i njihove porodice, opština Pljevlja obuhvata posebnim strateškim dokumentom: Lokalni plan za stara lica, Lokalnim planom za unapređenje socijalne inkluzije – razvoj lokalnih usluga-servisa 2016-2020.

Cilj 5: Uključivanje lica sa invaliditetom u društvenu zajednicu unapređenjem životnog standarda kroz uspostavljanje održivog sistema socijalne zaštite

Aktivnosti	Indikatori	Nosioci aktivnosti /partneri	Vreme realizacije	Izvori finansiranja
5.1. Vođenje evidencije o licima sa invaliditetom i legitimacije	-formiran registar lica sa invaliditetom	Lokalna samouprava NVO koje se bave pitanjima OSI	2019	Lokalna samouprava, donatori, državni budžet, biznis sektor.
5. 2.Organizovanje edukacija za tumača znakovnog jezika	-broj obučenih lica	Lokalna samouprava NVO koje se bave pitanjima OSI	Kontinuirano 2019-2021	Lokalna samouprava, donatori, državni budžet, biznis sektor.
5.3. Uspostavljanje savjetovališta za OSI i njihove porodice	-otvoreno savjetovalište za OSI -broj korisnika na godišnjem nivou	Lokalna samouprava NVO koje se bave pitanjima OSI	Kontinuirano 2019-2021	Lokalna samouprava, donatori, državni budžet, biznis sektor.
5.4 .Omogućiti rad OOSI (prostor, administrativno tehnička sredstva)	- obezbijeden prostor ili administrativno tehnička sredstva	Lokalna samouprava NVO koje se bave pitanjima OSI	Kontinuirano 2019-2021	Lokalna samouprava, donatori, državni budžet, biznis sektor.

6.ZDRAVSTVO

U Crnoj Gori, zdravstvena zaštita osoba sa invaliditetom (OSI), kao dio opšte zdravstvene zaštite stanovništva, regulisana je Zakonom o zdravstvenoj zaštiti.

Pravo na zdravstvenu zaštitu, između ostalog, obuhvata prevenciju, preglede i liječenje bolesti, stomatološke preglede i liječenja, rehabilitaciju, lijekove i medicinska sredstva i medicinsko-tehnička pomagala.

Zakonom o pravima pacijenata utvrđuju se prava pacijenata. U ostvarivanju ovih prava svakom pacijentu se obezbjeđuje poštovanje ljudskog dostojanstva, fizičkog i psihičkog integriteta kao i zaštita tih prava. Jednako pravo na kvalitetnu i kontinuiranu zdravstvenu zaštitu garantuje se svakom pacijentu u skladu sa njegovim zdravstvenim stanjem, opšte prihvaćenim stručnim standardima i etičkim načelima na svim nivoima zdravstvene zaštite.

Sve zgrade u sklopu JZU Dom zdravlja Pljevlja imaju određene adekvatne pristupne rampe za osobe sa invaliditetom kao i Jedinica za djecu sa posebnim potrebama.

Za osobe sa pomagalima u zgradi medicine rada, Doma zdravlja i dječijeg Dispanzera i Ginekološkog dispanzera dostupni su samo prizemni dijelovi zgrade, ne postoji lift za drugi sprat.

Kompletna opremljenost rampom, toaletom za OSI postoji u zgradi laboratorije i rentgena , kao i u Jedinici za djecu sa posebnim potrebama.

Ostale zgrade imaju samo pristupne rampe bez odgovarajućeg toaleta.

Postoji odgovarajuća ginekološka ambulanta sa stolom za pregled žena sa invaliditetom.

U okviru Programa preventivnih pregleda osiguranika (svih uzrasta, oba pola) postoje odgovarajući laboratorijski, radiološki, klinički pregledi po specijalnostima i za lica sa invaliditetom.

Postoji potreba za proširenjem terapijskih procedura koje se za sada u okviru Fonda zdravstva sprovode kod rizične djece i djece sa smetnjama u razvoju (logopedsko-defektološki tretman, fizikalna terapija, tretman psihologa) koje bi po mogućstvu mogle biti organizovane pribavljanjem sredstava u okviru ovog plana.

Cilj 6: Unapređenje zdravlja OSI i njihovih porodica , kroz uspostavljanje jednake dostupnosti medicinskih usluga bez obzira na vrstu i stepen invaliditeta na uživanje najvišeg mogućeg standarda zdravlja bez diskriminacije po osnovu invaliditeta

Aktivnosti	Indikatori	Nosioci aktivnosti /partneri	Vreme realizacije	Izvori finansiranja
6.1. Informisanje korisnika o načinu i postupku dobijanja ortopedskih pomagala	-broj odobrenih naloga po Pravilniku o ortopedskim pomagalima	Lokalna samouprava NVO koje se bave pitanjima OSI, zdravstvene ustanove na lokalnom nivou	2019	Lokalna samouprava, donatori, državni budžet, biznis sektor.
6.2 .Edukacija medicinskog osoblja o primjeni ID kartica za prioriteto ostvarivanje prava na zdravstvenu zaštitu OSI	-broj informisanih zdravstvenih radnika za prioriteto ostvarivanje zdravstvene zaštite OSI -broj korisnika ID kartica	Lokalna samouprava NVO koje se bave pitanjima OSI, zdravstvene ustanove na lokalnom nivou	Kontinuirano 2019-2021	Lokalna samouprava, donatori, državni budžet, biznis sektor.
6.3. Formirati mobilne timove fizioterapeuta za pružanje fizioterapeutskih usluga u kućnim uslovima	- broj formiranih mobilnih timova	Lokalna samouprava NVO koje se bave pitanjima OSI, zdravstvene ustanove na lokalnom nivou	Kontinuirano 2019-2021	Lokalna samouprava, donatori, državni budžet, biznis sektor.
6.4. Obezbijediti uslove za rad ambulate za rad ginekološkog stola za pregled žena sa invaliditetom	- obezbijedeni uslovi za rad ginekološke ambulate -broj pregledanih žena	Lokalna samouprava NVO koje se bave pitanjima OSI , zdravstvene ustanove na lokalnom nivou	2020	Lokalna samouprava, donatori, državni budžet, biznis sektor.

SPISAK STRATEŠKIH DOKUMENATA KOJI SU UZETI U OBZIR PRI IZRADI LOKALNOG AKCIONOG PLANA U OBLASTI INVALIDITETA 2019-2021

Za potrebe izrade ovog dokumenta uzet je u obzir nacionalni pravni okvir:

- Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom
- Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti
- Zakon o zabrani diskriminacije
- Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom
- Zakon o vaspitanju i obrazovanju djece sa posebnim obrazovnim potrebama
- Zakon o lokalnoj samoupravi
- Zakon o uređenju prostora i izgradnji objekata
- Zakon o zdravstvenoj zaštiti

Strategije:

- Strtegija za integraciju lica sa invaliditetom u Crnoj Gori za period 2016-2020
- Strategija za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2017-2021
- Strategija zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa za period 2016-2020

Ovaj lokalni plan uzeo je takođe, u obzir i međunaorndi pravni i strateški okvir na kom se bazira nacionalno zakonodavstvo u Crnoj Gori, nacionalne strategije i pozitivna praksa (Konvencija UN o pravima osoba sa invaliditetom, Povelja UN o osnovnim pavima, Rezolucija Savjeta Evrope i Evrospkog parlamenta).

RADNA GRUPA :

1. Danica Čamdžić, koordinatorka, Sekretarijat za uređenje prostora
2. Veselinka Ilinčić, članica, Sekretarijat za društvene djelatnosti
3. Radivoje Brajković, član, Sekretarijat za stambeno-komunalne poslove, saobraćaj i vode
4. Mirjana Kulić, članica, Zavod za zapošljavanje-Biro rada Pljevlja
5. Tina Cerović, članica, Opšta bolnica Pljevlja
6. Dr Marija Cupara, članica, Dom zdravlja Pljevlja
7. Svetlana Zindović, članica, Centar za socijalni rad
8. Stanica Lončar, članica , NVO „Zračak nade“
9. Mira Topović, članica, NVO „Udruženje paraplegičara Pljevlja“